

Вестник Мечты

№ 3 (44) квітень - травень 2011 р.

СПЕЦВИПУСК № 2

Периодическое издание Детско-юношеской общественной организации «Республика Мечта»

МІЖНАРОДНИЙ ФОНД
"ВІДРОДЖЕННЯ"

Екологічне виховання
Екологічна освіта
Діти та природа
Зелений ліцей
Екологічний дитячий рух

Андрей ЕЛЬКИН, главный редактор «Вестника Мечты»:

Дорогие друзья! Вы держите в руках второй спецвыпуск «Вестника Мечты», в котором собраны материалы участников региональных семинаров по обмену опытом в области экологического образования подрастающего поколения. Каждая статья этого сборника имеет грандиозную ценность, так как обобщает уникальный опыт неравнодушных к бедам природы учителей-новаторов, представителей общественных экологических организаций из разных регионов Украины. Проект «Экологическое образование для устойчивого развития» позволил ощутить наше единство. Мы узнали, что, объединяя усилия, нам по силам решить самые сложные задачи и эффективно реагировать на любые вызовы современности.

Александр БАГИН, ВЭД «Хортицкий форум»:

Дети – это будущее каждого государства. От их образованности и убеждений зависит, какой будет уже через десять – двадцать лет не только государство, но и Земля. От экологического состояния окружающей среды зависит существование жизни на Планете. Надежда есть, так как в обществе уже есть понимание, что пришло время «не покорять Природу, а сотрудничать с ней», Это основная задача экологического образования. Поэтому именно школе принадлежит ведущая роль в экологическом образовании и в переходе на устойчивое развитие.

Тетяна ВАСИЛІЇВА, керівник проекту «Екоосвіта для збалансованого розвитку»:

Друзі, у січні – травні 2011 року Запорізька обласна екологічна асоціація «Зелений рух Запоріжжя» здійснювала дуже важливий проект: «Екологічна освіта для збалансованого розвитку», метою якого є поширення досвіду координації діяльності та мережування в інформаційному просторі з питань екологічної освіти та ековиховання, екологічної культури, формування екологічного мислення у дітей, молоді й їх батьків. Адже зараз існує проблема об'єднання і консолідації громадських екологічних організацій з різних регіонів України. Багато громадських організацій накопичили великий досвід роботи, але немає системи обміну досвідом між ними. У рамках проекту було проведено 5 семінарів-тренінгів по взаємообміну та взаємонавчанню між неурядовими організаціями. До участі в семінарах були запрошені представники громадських екологічних організацій, шкільні учителі, вихователі, керівники гуртків позашкільних закладів, які займаються екологічною освітою та вихованням дітей і молоді. Відбувся аукціон реалізованих раніше позитивних проектів, конкурсів тощо. Всеукраїнська екологічна толока до Дня Землі включала до себе всеукраїнські екоакції «Посади своє дерево», «Чисті смуги малих річок» тощо. В подальшій роботі всіх зацікавлених учасників регіональних семінарів обов'язково будуть корисними друковані матеріали проекту: інформаційні бюлетені № 1,2; спецвипуски журналу «Вісник Мрії» №1, 2; збірки методичних матеріалів на електронних носіях, накопичених під час роботи проекту. Обмін досвідом між екологічними організаціями, які видавали екологічну літературу, робота дистанційної майстерні «Екосім'я» сприяли подальшому розвитку екологічного руху дитячих організацій. Розпочато проведення Інтернет - форуму та Інтернет – конференції. Ми сподіваємось, що програма співпраці та плани спільних дій неурядових організації України учасників ВЕР «Хортицький Форум» в рамках дитячого екологічного руху буде мати перспективні наслідки.

Ганна Миколаївна АНДРІЯНОВА,
методист дошкільного
навчального закладу № 38
"Ластівка" м. Горлівка.

“Я В СВІТІ НАВКОЛО”: ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ СТАВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДО ПРИРОДИ”

***“Природа — цілюще джерело й найкращий вихователь дитячої душі”
В. Сухомлинський***

У 2010-2011 навчальному році я поставила перед собою задачу узагальнити та поширити досвід роботи закладу з екологічного виховання, створити належні умови для формування ціннісного ставлення до природи.

Завданнями стало:

- Створення в закладі життєвого простору, сприятливого для цілісного, збалансованого ефективного розвитку та саморозвитку дитини у всіх сферах її життєдіяльності, та зокрема у сфері Природа;
- Формування професійної майстерності педагогів з екологічної освіти дошкільників, розвиток творчих можливостей учасників педпроцесу.
- Здійснення екологічного виховання у світлі сучасних вимог.
- Впровадження інноваційних методів, формування потреби у проектних технологіях для забезпечення якості екоосвіти тощо

Рік розпочався конкурсом розвивального природничого середовища. Родзинками його стали альпійська гірка — улюблениця дітей, кругообіг води в природничій лабораторії та різноманітні дидактичні ігри, зроблені педагогами-майстрами.

Для підготовки до педради з відповідної теми була створена творча група. Вона проводила консультації, семінари-практикуми, складала конспекти відкритих занять, готувала конкурси та домашні завдання.

Вихователі Карпук С.В. та Белак Н.П. провели екологічні проекти: “Бережіть воду!”, “Як купити нові книги” та “Уроки екології”. Результатами стали ролики-презентації, екологічна газета, прийняття “Законів охорони природи”, які діти зайняли у самої природи: закон співучого соловейка, закон турботливої білочки, та доброго дельфіна, закон золотого соняшника та завжди зеленого барвинка.

Педрада проводилася у формі гри “Щасливий випадок”. На гру були запрошеними представники батьківської ради. Вони стали справедливим журі. Педагоги впевнено демонстрували знання, вміння та навички. Цікаво пройшли конкурс “Золоті руки майстрів” (дизайн горщиків для квітів), театральні посиденьки. Кожна з команд приготували на конкурс вітамінний напій та екологічні бутерброди. Суперники проводили дегустацію та визначали, з чого складаються напої “Рожеві щічки” та “Здоровий нектар”. Усім сподобалися бутерброди “Яблука на снігу та “Початок життя”.

Ще недавно педагоги нічого не знали про комп'ютер, боялися нових вимог, які життя пропонує педагогічним майстрам. Та сьогодні ті ж самі педагоги складають і демонструють власні відеоролики та презентації, користуючись комп'ютерними технологіями.

В грі перемогла, звичайно, дружба. Залишилися добрі враження та гордість за колег. Вони насправді професіонали!

Ольга Петровна ЯНИНА,
Руководитель подразделения
АДЭО «Легионы Земли», СОШ
№52 г. Львова, учитель химии.

Экологическое воспитание на уроках ХИМИИ

Общество, в котором мы живем, спешит завладеть материальными благами, забывая о морали, о том, что есть такие понятия, как Доброта, Любовь, Помощь, Спасение... Причина нравственной опустошенности людей заключается в погоне за деньгами, вещами, в пренебрежении нравственными ценностями. На гробнице одного из фараонов было высечено: «Я никогда не перегораживал текущие воды». Многозначный афоризм заключает в себе то, что мы понимаем под словами экологическая культура. Это понятие возникло не так давно, но осознание человеком своей взаимосвязи с природой происходило во все времена, все эпохи. Широко известны прекрасные слова Ф.И.Тютчева, который сумел передать в поэтическом слове философскую глубину образа природы:

Не то, что мните, вы, природа:
Не слепок, не бездушный лик –
В ней есть еще душа, в ней есть
свобода,
В ней есть любовь, в ней есть
язык...

Эти слова, сказанные в XIX веке, заключают в себе цель экологического образования и воспитания подрастающего поколения. «Я люблю свой город, это мой дом, моя родина. Всё для меня здесь дорого – это бесценные дары природы, которые мы, к сожалению, не в силах сберечь. Каждый человек наводит порядок в своей квартире, но почему же мы не можем навести в нашем общем доме под названием «Львов». Не можем или не хотим?!»

В современной школе нет предмета «Экология», но есть раздел «Химия и экология». Именно о химии говорят, как о виновнице плохой экологической обстановки. Поскольку не только химические комбинаты, но и домны, хлебопекарни, теплоэлектростанции, кожевенные заводы, автомобили, парфюмерные фабрики, горно-обогатительные и фармацевтические предприятия, красавицы розы, скромные васильки и любой из нас, не что иное, как химический реактор, в котором протекают самые разные химические реакции, то повсюду образуются полезные, бесполезные и вредные вещества, выделяются жидкие, твердые и газообразные продукты. Большинство экологических бед происходит из-за загрязнения атмосферы, гидросферы и литосферы соединениями, полученными в результате реакции, сплошь и рядом проводимой отнюдь не на химическом предприятии. Мы избежим ошибки, если согласимся, что не придем к гармонии с природой без помощи химии. Ведь только ей характерна уникальная способность быть как «нападающим», так и «защитником». Какая функция окажется преобладающей, уже зависит не от химии, а от нас с вами.

Экология стала позицией для конкретной деятельности. Представленное обновленное экологическое содержание химического образования предусматривает систематичность, непрерывность, преемственность в работе, а также учет возрастных особенностей учащихся. И одним из условий успешности – единство классной и

внеурочной деятельности. Через что: социально-экологическое, химико-экологическое и учебно-исследовательское направления. Чем: систематичность, непрерывность, преемственность, возрастные особенности. Для чего: осознанное восприятие окружающей действительности, развитие интеллекта и творческих способностей, формирование устойчивых познаний для деятельности, выбор порядка действий, способов и средств деятельности. Используя объяснительно-иллюстративное обучение, практический способ обучения, ИКТ, проблемное обучение, дифференциальное обучение. Цели социально-экологического направления можно выразить через понятия.

Социальные понятия: человек и общество, человек-продукт природы в обществе, отношение человека к природе: сознание и нравственность, взаимосвязь, взаимозависимость, единство и сотрудничество человека и природы – основа сохранения окружающей среды.

Природоохранные понятия: рациональное природопользование, создание экологически-безвредных технологий, методы очистки промышленных выбросов, утилизация вторичного сырья.

Экологические понятия: живой организм, экосистема, экологические факторы, биосфера, биогеохимический круговорот, окружающая среда. Все эти понятия сводятся к оптимизации взаимодействия общества и природы, а также к охране природы. Ведь ещё в средние века в различных видах искусства в любви к Природе «скрыта тайна» экогармонии Будущего. А на гробнице одного из фараонов было высечено: «Я никогда не перегораживал текущей воды». Вот многозначительный афоризм, включающий в себя квинтэссенцию того, что мы понимаем под словами экологическая культура. Составляющими в этом направлении являются -

Работа с родителями:

- беседы по экологическим проблемам,
- экскурсии,
- походы,

- встречи,
- спонсорская помощь.

Методическое оснащение кабинета:

- а) литературой: справочная, публицистическая, художественная, специальная, историческая, по искусству, психолого-педагогическая;
- б) средства обучения на печатной основе: таблицы, диаграммы, схемы, рисунки, тематически оформленные альбомы, портреты, листы – инструкции, эскизы;
- в) экранно-звуковые средства: кинофильмы, видеозаписи, телепередачи;
- г) оборудование демонстрационное и лабораторное.

Самообразованию учащихся:

- библиотечный фонд,
- элективные курсы,
- заочные школы,
- электронные учебники,
- Интернет.

В педагогической науке существует два термина: «Экологическое «воспитание» и «экологическое образование». Первое невозможно без второго. Рассматривая цели экологического образования учащихся, можно определить уровни: экологическое просвещение, формирование экологического сознания, развитие экологической культуры.

С учетом специфики работ кабинета предусматривается усвоение элементарных экологических понятий и формирование умений оперировать ими в повседневной деятельности. В процессе обучения учащиеся получают знания - убеждение в области общей и промышленной экологии, охраны окружающей среды, которые приводят их к пониманию причин и механизмов возникновения основных экологических проблем.

Цели и задачи экологического обучения и воспитания могут быть представлены одним общим понятием – формирование экологической культуры. Поэтому в кабинете химии для осуществления данного

направления образования имеются средства обучения и оборудования:

- образная наглядность (картины, фотографии, макеты, муляжи)
- стенд «химическая экология»
- лабораторный практикум и демонстрация экспериментов
- банк видеофильмов
- дидактический материал
- литература (специальная и художественная)

Задачами химико-экологического

направления являются :

- развитие умственной способности учащихся;
- формирование индивидуальной готовности ученика к восприятию изучаемого материала;
- обеспечение самоактивности, процесса восприятия, наблюдения и запоминания;
- формирование и развитие научных понятий, отражающих картину мира;
- интеграция знаний.

Учебно-образовательная деятельность – это экологические конференции, решение химико – экологических задач 10 - 11 классы, экологические мероприятия, акции, химические вечера, КВН, участие во Всеукраинском конкурсе «Колосок» и т.п.

Информационно – наглядная деятельность – это периодическая стенгазета «Химическая экология», сборник творческих работ учащихся, презентации.

Ясно, наконец, и то, что защитить природу без химии нельзя. Уберечь природу от огромного количества химических соединений, поступающих от самых разных предприятий, может и должна химия. Химические процессы и материалы, известные промышленности, и ещё не вышедшие за рамки научного эксперимента, способны сохранить в чистоте наш общий дом – планету Земля. Нет почётнее и гуманнее этой задачи. Именно химики в первую очередь способны решить, как защититься от загрязнений, сделав их безвредными; как всё то, что остаётся после осуществления какого-то технологического

процесса и не находит применения, а ложится тяжёлым грузом на плечи природы, превратит не просто в безопасный, но и в полезный продукт.

Прежде, чем решать данные задачи, нужно вспомнить слова В.Гюго: «Кому угрожает опасность? Вам. Разве вы не видите, что перед вами весы, на одной чаше которых ваше могущество, на другой – ваша ответственность».

Современные исследования и практика в области экологического состояния жилья, продуктов питания показывают, что городской житель испытывает дискомфорт. А отсюда у человека появляются определённые заболевания и нервные срывы. Именно такой тематике была посвящена одна из экологических конференций, проводимых среди старшеклассников школы.

Одной из главных задач экологического образования школьников является приобщение их к исследовательской работе, развитие творческих способностей. При этом важна заинтересованность ребят процессом научного познания. Научить их формулировать вопросы и находить на них ответы, объяснять результаты поиска, делать выводы, а полученные экологические знания и умения закреплять на практике – вот цель учителя.

Учебно-исследовательское направление в работе решается через исследовательские и творческие проекты учащихся. Опыт вовлечения учащихся в научно-исследовательскую работу начинается с использования одного из наиболее доступных методов мониторинга окружающей среды – биотестирования и простейшего химического анализа воды. Данные, полученные школьниками в ходе исследований, используются на уроках химии при изучении отдельных тем, а также для пропаганды экологических знаний среди населения на родительских собраниях.

В свою очередь, учащиеся, кроме накопления научного опыта, усваивают дополнительный теоретический материал, приобретают навыки публичных выступлений, работы с научной литературой и т.д. Основа

личностного аспекта екологічного
образования – діяльність учасників,
стремлящихся осознать и сделать экологически
целесообразным свое влияние на природу в
различных видах бытовой и хозяйственной
деятельности.

Работа над проектом позволяет
выстроить бесконфликтную педагогику, вместе
с детьми пережить вдохновение творчества и
сформировать основные ключевые
компетенции (предметные, общеучебные,
информационно-технологические,
коммуникативные) учащихся и приобрести
навыки социального опыта. Оформление
учебных проектов ведётся в электронном виде
– обязательное условие для их презентации.

Большой популярностью пользуются
ученические проекты, выполненные по темам:
«Что в капельке воды?», «Химия и цвет»,
«Химия и питание». В свой видеопроjekt
учащиеся включают авторские видеосъемки,
фрагменты учебных видеопередач,
иллюстрации из книг и журналов, синхронный
текст и музыку.

Кроме того ежегодно проводится конкурс
поделок из бросового материала.

**Цели обучения и воспитания системы
химико-экологических понятий,
принципы химико-экологического
обучения и воспитания** (целостность,
структурность, множественность
описания, иерархичность и
параллельность, взаимосвязь системы и
среды), **формирование систем
понятий деятельности «учитель –
учащиеся» приводят к определенному
результату обучения и воспитания,
поставленные в самом начале этой
модели.**

Данте Алигьери сказал когда-то:

«Бояться должно лишь того, в
чем вред
Для ближнего таиться
сокровенный,
И того, что страшило бы, и нет.
И если б мир, основы обзрев,
Внедренные природой, шел за
нею,

Он стал бы лучше, в людях
преуспев»

Эти слова средневекового поэта мы, живущие
в начале XXI века, должны воспринимать как
экологическое предвидение, и именно в них
заключается цель экологического содержания
химического образования.

**Элементы экологического воспитания на
уроках химии.**

VII КЛАСС

Введение. Взаимосвязь экологии и химии.
Создание экологически безопасных
технологий.

Первоначальные химические понятия.
Вещества-загрязнители и их источники.

Демонстрационный опыт «Очистка
поверхности воды от загрязнителей (масла,
нефть)».

VIII КЛАСС

**Периодический закон и периодическая
система химических элементов Д. И.**

Менделеева. Понятие о биогенных элементах,
их положение в периодической системе.
Распространенность химических элементов в
природе, содержание в живых организмах,
степень проявления токсичности, возможность
биологической взаимозаменяемости.
Изотопы. Проблемы радиоактивного
загрязнения природной среды: причины,
последствия, возможные пути решения.

Химическая связь. Зависимость биологических
функций веществ от их состава, строения,
видов связи, типов кристаллических решеток,
химических свойств.

Кислород. Масштабы использования
кислорода в промышленности, быту,
энергетике. Продукты полного и неполного
сгорания веществ как загрязнители
окружающей среды. Роль зеленых растений в
поддержании постоянного состава
атмосферного воздуха. Приемы поддержания
чистоты воздуха в помещениях.

Водород. Водород как источник экологически
чистой тепловой энергии в будущем. Гидриды
металлов - источники водородного топлива
для автомобилей сегодня.

Кислоты. Соли. Роль кислот и солей в
организме человека. Закисление организма -

одна из причин быстрого и преждевременного старения. Кислотные дожди: причины, последствия и пути предупреждения. Засоление почвы и воды как фактор ухудшения качества природной среды.

Демонстрационный опыт «Влияние кислотности почв и воды на рост и развитие растений (имитационный опыт)».

Лабораторные опыты: «Определение кислотности образца почвы», «Известкование как способ понижения кислотности среды (взаимодействие карбоната кальция и соляной кислоты)».

Вода. Основания. Растворы. Химический состав природных вод. Основные источники загрязнения водных бассейнов. Водоочистительные станции. Методы, применяемые для очистки воды, и их эффективность. Внедрение бессточных процессов, работающих по замкнутому циклу. Охрана природных вод.

Демонстрационный опыт «Очистка воды от содержащихся в ней солей и примесей».

Лабораторный опыт «Сравнение чистой и загрязненной воды по запаху, цвету, прозрачности, pH, наличию осадка после отстаивания».

Обобщение сведений о важнейших классах неорганических веществ. Неорганические вещества в быту, промышленности, медицине. Экологические требования к качеству производимой продукции. Техногенные источники веществ - загрязнителей биосферы. Важнейшие природоохранные меры.

IX, XI КЛАССЫ.

Электролитическая диссоциация веществ.

Применение электролитов в промышленности, сельском хозяйстве, медицине, быту. Механизм закисления почв, воды. Понятие о буферных системах и их роли в самоочищении водоемов. Окислительно-восстановительные реакции как источники появления токсичных веществ в природной среде.

Предельные углеводороды. Двойственная роль метана в биосфере: источник углерода для метаноокисляющих бактерий и загрязнитель-разрушитель озонового слоя

Земли. Фреоны - загрязнители окружающей среды.

Непредельные углеводороды. Полиэтилен и полипропилен как примеры стойких загрязнителей природной среды.

Ароматические углеводороды. Влияние ядохимикатов на наследственность человека. Биологические способы борьбы с вредителями сельскохозяйственных культур и сорняками.

Природные источники углеводорода. Загрязнение биосферы продуктами сгорания природного газа, нефти, нефтепродуктов, угля. Парниковый эффект: пути решения проблемы.

Кислородсодержащие органические соединения. Токсичность спиртов. Этанол - социальный токсин. Метанол - топливо будущего. Причины попадания фенолов в природную среду, их отрицательное действие на живые организмы.

Карбоновые кислоты. СМС как загрязнители природной среды. Способы нейтрализации СМС. Удаления их с поверхности воды.

Демонстрационные опыты: «Действие СМС на водную экосистему», «Способы очистки воды от СМС».

Жиры. Совершенствование способов утилизации отходов в производстве и переработке жиров.

Углеводы. Целлюлозно-бумажная промышленность и проблемы загрязнения воздуха, водоемов. **Азотсодержащие органические вещества.** Понятие о биотехнологии. Отходы биотехнологической промышленности как загрязнители окружающей среды.

X КЛАСС.

Подгруппа Оксигена . Озон - сильнейший окислитель. Сульфур как элемент, входящий в состав веществ - загрязнителей природной среды. Сероводород и оксиды серы как загрязнители природной среды. Последствия образования сернокислотных дождей (влияние на водоемы, хвойные породы деревьев). Промышленные способы обезвреживания оксидов серы и сероводорода.

Демонстрационный опыт «Моделирование сернокислотных дождей».

Подгруппа Нитрогена. Применение жидкого азота для утилизации вышедшей из употребления продукции. Аммиак как загрязнитель окружающей среды. Положительное и отрицательное воздействие аммиака и его соединений на живые организмы. Производство аммиака как примере экологически чистой технологии. Проблемы накопления оксидов азота в атмосфере, их участие в фотохимическом смоге, образовании кислотных дождей. Химические методы очистки газообразных выбросов, содержащих оксиды азота.

Лабораторные опыты: «Обнаружение нитратов в овощах фруктах, продуктах питания».

Подгруппа Карбона. Адсорбция как один из методов улавливания отравляющих веществ. Оксиды углерода - загрязнители атмосферы. Влияние углекислого газа на жизнедеятельность организмов; снижение фотосинтеза у растений и ухудшение дыхания у животных, человека. Отравляющее действие угарного газа. Парниковый эффект: причины возникновения, возможные последствия и пути их предотвращения. Соединения кремния

как загрязнители среды обитания живых организмов.

Демонстрационный опыт: «Адсорбция углем различных веществ (красителей, газов)».

Лабораторный опыт: «Моделирование действия кислотных дождей на скорлупу яиц птиц».

Металлы I-III групп. Кальций, магний - макроэлементы, входящие в состав животных и растительных организмов. Загрязнение среды обитания замена кальция на стронций в организмах человека и животных. Влияние алюминия на нервную систему человека. Отрицательное действие алюминия на дыхательную систему рыб.

Железо. Соединения железа. Общетооксическое действие солей двухвалентного железа на организм человека.

Металлургия. Основные природоохранные мероприятия, предусмотренные в доменном производстве. Внедрение на металлургических предприятиях прогрессивного метода получения стали прямым восстановлением железа из руды - путь к сохранению природной среды. Понятие о безотходном производстве.

Читайте материалы проекта
«Экологическое образование для
сбалансированного развития» на
сайте Экологического движения
детских и молодежных организаций
Украины:

<http://ecorezerv.ucoz.ua/index/0-11>

Володимир Петрович ПРИСТУПА
Голова АДЕО «Леґіони Землі»

*(співпраця НГО з різними освітніми
установами)*

Екологія, екологічне проблеми, екологічне виховання та освіта, сьогодні ці та інші вирази, в яких вживається слово екологія, доводиться чути майже щодня. Ці слова ми чуємо на вулиці мимоволі стаючи свідками чужих розмов, чуємо із екранів телевізорів та з динаміків радіо, читаємо про це в різноманітних друкованих ЗМІ, а про інтернет так, як кажуть, і говорити не приходиться. Але разом з тим що слово екологія ввійшло в наше повсякденне життя, і майже все населення в більшій чи меншій мірі є екологічно освіченим, ми бачимо що екологічна ситуація в країні не те що не покращується, а й навіть можна сказати, що погіршується. Шукаючи причини цього, все більше і більше людей приходить до думки, що екологічну освіту та виховання потрібно розпочинати ще зі шкільного віку, а той навіть з дитячого садка. Сьогодні переважна більшість науковців, які займаються системою екологічної освіти на державному рівні, та представників екологічних громадських організацій переконані у тому що процес екоосвіти та виховання має розпочинатися в якомога ранньому віці. Саме постулат «Екологічна освіта та виховання з пелюшок» може дати в майбутньому відчутний результат. Ще одним аспектом отримання в майбутньому людини, яка буде не лише дбайливо, а й з любов'ю ставитися до природи є те, що процес екологічної освіти та виховання має бути безперервним. Тобто після народження дитини цим мають займатися батьки, згодом дитячий садок потім школа, при цьому батьки не виключаються з цього

Екологічне виховання у школах

процесу на протязі всіх цих етапів. Якщо розглядати дитячі екологічні НГО, то вони також можуть, і повинні, бути присутніми у всіх цих етапах становлення «людини екологічної», і відігравати при цьому значну роль. Це власне повинно проявлятися у співпраці громадських організацій з батьками дітей, що є членами даної організації, співпраці з дошкільними установами, у формі проведення цікавих еко ігор та забав, а також співпраці зі школами у різноманітних формах, від проведення наукових конференцій та диспутів до проведення екологічних KBK та вечорів.

Сьогодні розглядаючи і піддаючи аналізу складові формування з дитини дорослого члена суспільства доводиться говорити про те що коли складовій «освіта» приділяється значна, хоча можливо і не така, як би нам хотілось, увага, то складова «виховання» чомусь відходить на задній план. В світлі цього хотілося б відмітити хибну думку про те що будь-яка освічена людина є вихованою. Даючи знання дитині про природу, про процеси що відбуваються в ній, про взаємозв'язок всього живого, про харчові ланцюги та різноманітність як тваринного так і рослинного світів ми спокійно думаємо що це в кінцевому варіанті призведе до отримання нами з маленької людини дорослого громадянина який буде любити і оберігати навколишній світ. Хоча в деякої частини дітей саме через знання і прокидається ця любов до природи, але за бортом нашої уваги лишається більшість дітей, для яких знання про довкілля це лише інформація для засвоювання, це як математика чи фізика. Хоча нам хочеться щоб предмет екологія був чимось більшим ніж

вправи по хімії чи задачі з геометрії, він все ж таки, саме так сприймається більшістю дітей. Тому враховуючи все вище сказане хотілося б сьогодні більшу увагу приділити саме питанню екологічного виховання.

Забігаючи наперед і відчуючи можливо критичні відгуки стосовно першості екологічної освіти чи виховання, хотілося б відмітити те що екоосвіта та ековиховання це дві складові одного процесу, і аж ніяк не протиборчі сили. Також ще один ключовий фактор на якому хотілося б зазначити у нашій подальшій розмові – це те що екологічне виховання включає в себе екологічну освіту як сам процес, але не як табу чи аксіому. Оскільки екологічне виховання більш багатогранне і більш багатополярне ніж екологічна освіта, його і потрібно розглядати з різних боків і з різних підходів. Розглядаючи ж саме поняття екологічна освіта, можна сказати так, зрозуміло що якісь мінімальні знання з екології потрібні всім, що з стосується більш детального вивчення основ екології, так це як на нашу думку необхідне більш для дітей які бачать своє подальше майбутнє саме у цій сфері. Завантажувати у голови дітей які цікавляться автомобілями, літаками, чи бачать своє майбутнє у бізнесі величезним масивом знань з екології не так вже важливо. Головне що б ця дитина, яка можливо згодом стане інженером конструктором чи директором банку, у своєму серці, через все своє життя, пронесла іскру любові то оточуючих її тварин, рослин, до всього живого. Щоб згодом передала цю любов своїм дітям та внукам

Розглядаючи систему екологічного виховання хотілося б відмітити шляхи якими можлива реалізація цього процесу. Як вже зазначалося це – батьки; різноманітні офіційні державні установи; дитячі екологічні громадські організації. Будучи представником саме останньої, ми і розглянемо шляхи і підходи по створенню екологічно вихованої молодшої людини. Саме з підходів недержавної дитячої організації ми проаналізуємо і запропонуємо різноманітні методи і форми співпраці між всіма складовими які можуть приймати участь в екологічному вихованні

молоді, покажемо шляхи якими можлива ця співпраця.

Переходячи до розгляду участі НГО в процесі прищеплення дитині любові до природи, декілька слів хотілося б написати і про державні установи які також можуть, та й зрештою і повинні, долучитися до цієї справи. В першу чергу це звісно дитячі садки і школи. Також не потрібно викидати з цього списку і такі структури як, звісно в першу чергу, станції юних натуралістів всіх рівнів, станції юних туристів, будинки дитячої творчості, різноманітні студії та гуртки за інтересами, та й зрештою бібліотеки. Тобто всі ці структури і установи які можливо будуть зустрічатися дитині до її повноліття. Якщо брати до уваги дві основні структури дитячий садок та школу, то все ж таки слід визнати, що основна ціль цих закладів це освіта, це випуск зі своїх стін освічених людей. Власне визнаючи це громадські екологічні організації і повинні співпрацювати зі всіма цими структурами, наповнюючи освітній процес ще й виховним. При цьому слід було б відмітити два основних моменти цього партнерства, а це власне наповнення самого освітнього процесу ековиховними складовими і участь чи самостійне проведення різноманітних позакласних заходів.

Розглянемо більш детально саме ці дві позиції. Вживаючи вираз «наповнення освітнього процесу ековиховними моментами» ми мали на увазі екологізацію самого навчального процесу. Саме так, всього навчального процесу, не біології чи зоології, не географії чи навіть не самого предмету екологія (якщо він такий є у деяких школах). Духом любові до природи мають бути пронизані всі предмети що викладаються сьогодні у школах. Можливо хтось здивується і запитає, як таке можливо, як можна математику викладати з екологічним ухилом. Прикладів багато, але ми наведемо просту і всім нам відому задачу до про два яблука. Пам'ятаєте, у Петрика було два яблука, він одне віддав Оленці, скільки залишилося у Петрика яблук. На цій задачі виросло не одне покоління і ніхто навіть не думав змінювати

умови, підлаштовуючись під реалії сьогодення. Сьогодні, не змінюючи стиль самого тексту можна написати, що у Петрика було два яблука, але він Оленці не віддав жодного бо вони були хімічно забруднені. Він їх викинув. Скільки у нього залишилось яблук? Змінивши трішки текст можна задати задачу такого змісту – «Петрик доглядав у лісі дві козулі. Одну козулю вбив браконьєр. Скільки залишилося козуль?. І т.д. і т.д. можна ще багато писати і вправлятися в різноманітності складання математичних задач з екологічним ухилом, але висновок один – математика також може бути союзником у екологічному вихованні. Перебираючи у пам'яті інші предмети шкільного курсу я не знайшов жодного де б не можна було б, ненав'язливо і непомітно, провадити екологічне виховання. Це уроки географії на яких можна розповісти про озера, що зникли внаслідок бездумної діяльності людини і про повені, що виникають кожного року внаслідок безжалісного вирубування лісів у Карпатах, і про зміну клімату, яка стала можливою внаслідок знищення тропічних лісів. На уроках музики можливе прослуховування співу птахів та шуму чи то лісу, чи то морського прибою. Якщо брати такі предмети як хімія чи література, так тут, як кажуть вже сам Бог велів, займатися ековихованням по повній програмі. Розповідаючи дітям про хімічні елементи не забудьте оминати своєю увагою те, яку шкоду приносять ці елементи чи їх похідні довкіллю. Проводячи уроки з літератури давайте дітям вчити чи можливо самим складати вірші про природу, проводьте ці читання в парку чи сквері. Можна було б сьогодні детально обговорити кожний предмет шкільної програми, але все ж таки залишимо це для подальшої фантазії самих вчителів цих предметів. Покладаючи це на вчителів не слід забувати і про можливу значну участь у цьому дитячих еко організацій, які повинні допомагати вчителям наповнювати викладання своїх предметів екологічними зернятами. Саме на дитячі громадські організації покладається велика надія у перетвореннях що мають відбутися у підходах

викладання того чи іншого предмету. Саме дитячі еко НГО мають зробити так щоб вчитель трудового навчання чи малювання, фізкультури чи малювання не стояв осторонь процесу екоовиховання.

Пишучи про різні підходи і методики викладання того чи іншого предмету у школі можна було б багато говорити про те як впроваджувати екологічне виховання на різних уроках. Власне всі ці бажання екологізації освіти впливають з самого процесу екологічного виховання, з розуміння того що виховання і власне його кінцева ціль – прищеплення любові до навколишнього природного середовища, є багатовекторне. Потрібно зрозуміти нам всім, як представникам громадських організацій так і людям від офіційної освіти, що виховання любові до природи є досить складний і деколи навіть не зрозумілий процес. Всім нам добре відомо що кожна дитина це особистість це індивідуум зі всіма своїми нюансами і відповідно і виховний процес має бути індивідуальний. Але оскільки сьогоднішня офіційна освіта не може забезпечити індивідуального підходу до кожного учня, потрібно урізноманітнювати виховні підходи, щоб кожен учень сам знаходив щось своє, щось для себе. Думаю ні для кого не бути відкриттям, що навчити дитину любити не можливо. Поняття любові до природи, до всього живого на планеті є більше поняттям духовним ніж фізичним. А душа, як казав класик, «потьомки». У однієї дитини ця любов може прокинутись на уроках малювання при замальовуванні та спогляданні живих картин природи, у іншого на уроках трудового навчання при виготовленні різноманітних витворів з природного матеріалу, і т.д. і т.д. Як кажуть скільки дітей, скільки і можливих підходів. Думаю сьогодні можна було б дати Нобелівську премію тій людині яка б винайшла методику виховання у школярів любові до природи. Оскільки такої методики ще не знайдено, тому нам і потрібно використовувати шкільний процес як одну із складових, у досягненні своєї цілі, а саме у прищепленні дітям цієї любові. Саме

використовуючи весь шкільний процес, а це і уроки і позакласні заходи, а також підключивши до цього і позашкільні установи, які можуть заповнити чимось цікавим дозвілля дитини можна буде зрушити екологічне виховання з мертвого місця.

Описуючи і розглядаючи всі ці процеси, що відбуваються у сфері екологічного виховання ще раз хотілося б нагадати, що всі ці розмірковування є з позицій представника дитячої екологічної організації, тобто з позицій співпраці НГО з державними освітніми закладами. При цьому слід зазначити що нам є зрозумілими проблеми з якими стикаються вчителі шкіл у переформатуванні своїх предметів на екологічні рейки, ось саме й тому ми закликаємо дитячі екологічні організації допомогти їм у цьому. Власне дитячі еко НГО зі своїми підходами і зі своїм баченням процесу ековиховання мають стати для вчителів та вихователів друзями та помічниками. Співпраця вчителів, які знають свій предмет і бачать навчальний процес як кажуть з середини, і представників громадських організацій, які мають іноді і нетрадиційні підходи до вирішення різних проблем і бачать навчальний процес ззовні, має дати хороші результати.

Роблячи основний наголос на екологізації предметів, що викладаються у школі, хотілося б обговорити ще один аспект шкільного життя, про який ми говорили раніше – це позакласний час, позакласна робота. Тут, як і в попередньому прикладі з різними предметами, також велике поле діяльності для впровадження ековиховних технологій. І хоча сьогодні час що школяр проводить в школі, але не на уроках, можна на сто відсотків піддати екологічному впливу, вчителі все ж в переважній більшості ідуть «набитим» шляхом. Проводячи різноманітні вечори, KBK, диспути, конференції, конкурси і ще багато чого цікавого вони не замислюються над тим як і яким чином це може знадобитися для екологічного виховання. Так незаперечним фактом є те, що у школах проводяться різноманітні екологічні заходи, але в основній своїй масі вони зводяться до святкування Дня

Довкілля, Дня трагедії на ЧАЕС і ще можливо пара-трійка інших акцій. Але ж, як ми вже писали, скільки дітей – стільки і підходів. То якщо День Довкілля чи день збереження первоцвітів не зачепить за живе більшість учнів, то вони що так і залишаться на узбіччі процесу екологічного виховання?

Перебуваючи постійно у коловороті екологічних заходів, новин та подій громадські екологічні організації повинні у співпраці з вчителями заповнювати різноманітними цікавими заходами весь вільний час, який дитина проводить в школі. Яскравим прикладом такої співпраці може стати використання екологічного календаря, де на відміну від звичного календаря вчителі та діти зможуть взяти у свою скарбничку знаменні події, які стосуються довкілля, і яких буде більш ніж достатньо для проведення позакласних виховних заходів. Це День Води та День Землі, Дні птахів та День збереження водно-болотних угідь та багато інших. При цьому слід було б зазначити що офіційні екологічні календарі, які можна зустріти на різноманітних сайтах також не повинні стати для дітей, з їхньою фантазією і постійним пошуком чогось нового, догмою. В процесі своєї роботи вчителі у співпраці з НГО повинні використовувати різноманітні знаменні дати та визначні події, які як би й на перший погляд нічого спільного з екологією не мають, але це як кажуть на перший погляд. За час свого існування людство накопичило такий величезний фактаж різноманітних подій, що траплялися на нашій планеті в різні роки і століття, що випускати з рук таку «золоту рибку» для представників недержавних організацій було б злочинно. Беручи у руки різноманітні книги чи енциклопедії з історії людської цивілізації підходьте до всіх подій та дат з позицій екології, і тоді вам відкриються такі можливості у проведенні різноманітних і цікавих шкільних заходів, що вам цього вистачить для проведення тих же самих вечорів, KBK і т.д. на кожен день навчального року. Як приклад візьміть календар визначних людей і ознайомтесь хто і що винайшов, хто і що відкрив. У день народження людини яка

відкрила енергію атому, ви може розповісти про АЕС. Є ще науковці які відкрили різноманітні пестициди і гербіциди, які відкрили зв'язок між екологічними забрудненнями та хворобами, відкрили світу нові види тварин та рослин, відкрили процеси що відбуваються в тілі тих же самих тварин і рослин. Можна знову ж було б багато про це писати, але залишимо це для пошуку дітям, і для відкриття ними нових дат та подій які згодяться у екологічному вихованні.

Ще однією похідною, екологізації позакласного життя учнів, від використання екологічного календаря та використання інших дат та подій для проведення екологічних позаурочних заходів є використання звичайного для нас річного календаря. В той час як значна частина педагогів з позакласної роботи займається пошуком того який би захід провести, активісти громадських організацій мають змогу допомогти їм у цьому. Гортаючи листки календаря, знову ж таки повторюся, можна проводити дуже багато різних заходів які хоч і будуть мати не екологічне спрямування, але все ж таки десь там глибоко в душі дитини торкнуться струн любові до природи. Натрапивши в календарі на День театрів в цей день поставте у себе в школі виставу на екологічну тему. Підійшов день Дня музеїв – відвідайте з дітьми природничий музей. Новий рік – проведіть у школі акцію «Збережемо ялинку». День космонавтики – розкажіть дітям про планету Земля, дайте їм зрозуміти, що вона у нас одна і ресурси її не безмежні. День туриста – вийдіть з дітьми у похід на природу. І т.д. і т.д. цей перелік можна продовжувати до безкінечності, головне правило шукати у всьому екологічний аспект.

Коротко розповівши про різні методи наповнення шкільного процесу екологічними аспектами не слід також забувати і про різноманітні заходи та акції які можна проводити в стінах школи не прив'язуючись до конкретних дат чи подій. Як приклад наведемо всім відомі операції «Збережемо ялинку» та «Первоцвіти просять захисту». Менш відомими є операція «Мурашка» по обліку та догляду за

мурашниками своєї місцевості, операція «Зустріч птахів» результатом якої має стати виготовлення та розвішування жител для птахів, операція «Годівниця». Також у пригоді педагогам школи так і активістам зеленого громадського руху можуть стати різноманітні телепередачі та проекти, що сьогодні реалізуються на ТБ. Використовуючи правила проведення телепередачі «Що? Де? Коли?» проведіть у себе в школі цей захід наповнивши його питаннями з екології, це саме стосується і телепередач «Перший мільйон», «Самий розумний» та інших. Провівши у себе в школі вечір «Вгадай мелодію» заповніть її піснями про красу природи. Використовуючи бренд «В гостях у казки» можна провести у себе в школі літературний вечір по написанню казок на екологічну тематику

Ще одним хоча і не повсякденним, але дієвим заходом у екологічному вихованні школярів може бути проведення різноманітних конкурсів. На сьогодні можна виділити чотири основні категорії у яких можна проводити такі конкурси, це конкурс екологічного плакату та малюнку, конкурс фотографій на екологічну тему, конкурс літературних творів (проза та вірші) та конкурс наукових рефератів. Хоча такі конкурси у школах проводяться один або два на рік, матеріали цих конкурсів можна використовувати частіше для проведення виставок чи проведення літературних вечорів. Цікавим є використання літературних творів, що написанні безпосередньо дитячою рукою. Як приклад можете запропонувати дітям прийняти участь у конкурсі по написанню літературного твору до дня збереження ялинок або первоцвітів, що будуть написанні у формі листа браконьєру. Провівши цей конкурс у себе в школі педагоги школи разом з громадськими організаціями можуть розіслати ці листи людям, які були затримані працівниками екологічних інспекцій. Адреси порушників природоохоронного законодавства можна отримати саме в цих інспекція.

Розповідаючи про різні форми екологічного виховання в школі не слід забувати і про наповнення цими ж самими ідеями дозвілля дитини. Якщо розглядати весь шкільний навчальний рік то можна виділити чотири періоди де громадські організації мають змогу приділити більше уваги екологічному вихованню. Мова йде про шкільні канікули а саме літні, осінні, зимові, весняні. Використовуючи ефективно цей час дитячі еко організації у співпраці з вчителями можуть значно підвищити рівень екологічної вихованості дітей. Хоча основним виховним заходом у цей період можна запропонувати проведення екологічних наметових таборів, проте під час їх проведення можна використовувати всі вище запропоновані форми з впровадження екологічного виховання. Окрім проведення наметових таборів можна запропонувати провести з дітьми цікаві екскурсії про природничих музеях. Також одним із варіантів заповнення дозвілля дитини під час канікул може бути підготовка школярами завдань до різноманітних конкурсів, про які ми вже писали вище.

Коротко розповідаючи про шляхи співпраці громадських дитячих організацій і шкільних установ в царині екологічного виховання хотілося б наприкінці нагадати читачам що це лише один аспект діяльності екологічних НГО. Повторюючи перші абзаци цієї статті пригадаємо, що у своїй роботі недержавні дитячі організації мають змогу і повинні співпрацювати і з різноманітними

позашкільними установами. Хоча дитина більшу частину свого часу проводить все ж таки у школі, співпраця з будинками дитячої творчості, бібліотеками та іншими позашкільними структурами також може принести свою користь у вихованні в дітей любові до природи. Як різноманітним може бути той стимул який запалить в дитині вогонь цієї любові, так і різноманітною може бути діяльність дитячої екологічної організації. І хоча в цій назві і звучить «дитяча екологічна», в своїй роботі таким НГО не потрібно цуратися і інших підходів, які на перший погляд можуть видатися і чужими для виховного процесу.

Використовуючи в своїй діяльності багатогранність виховного процесу та залучаючи до цього процесу якомога більшу частину дітей можливо з часом і вдасться змінити екологічну ситуацію в Україні та і в цілому світі на краще. Можливо прийде той час коли на захист природи стануть не лише екологи-науковці, а й прості громадяни, прості робітники різноманітних професій, інженери та студенти, яким в дитинстві пробудити любов до своєї землі, до своєї маленької планети. Ось власне тоді, коли на цю боротьбу піднімуться не лише ті хто своє життя присвятив вивченню екології як науки, а й ті хто з дитинства захоплювався фізикою чи хімією, математикою чи літературою, але хто ще в дитинстві відчув біль природи, відчув її красу та велич, ось тоді і наступить той переломний момент у становленні не лише людини розумної, а й становленні людини екологічної.

Відвідуйте: www.school19-vm.at.ua

Татьяна Вячеславовна БУЛАТ,
Детский независимый
экологический центр
«Романтик», г. Сумы

В школах нашей области и нашего города в основном учителя заинтересованы в изучении предмета «экология» и в проведении различных мероприятий экологической направленности. Но, как показывает практика, изучение этого предмета, а также качество экообразования и эковоспитания на сегодняшний день не достигли высокого уровня. Эпизодическое ознакомление с экологической информацией и очень краткий курс экологии в 11 классе не дает учащимся полного представления об этой науке и путях решения поставленных ею проблем. Учащиеся не вполне понимают, для чего они изучают этот предмет и как можно использовать полученные знания на практике.

Для решения этой проблемы и был создан наш проект «Зеленый лицей». Наша

Учебно-воспитательный проект «Зеленый лицей»

цель - содействие формированию и повышению экологического сознания среди нового поколения, развитие практического опыта учащихся в улучшении состояния природной среды согласно полученным теоретическим знаниям, личное участие школьников в выявлении, изучении экологических проблем и содействие в их решении. Ещё в 1995 году нами была зарегистрирована общественная организация «Детский независимый экологический центр «Романтик». На протяжении последующих лет работы этого центра мы собирали и изучали различные материалы по экологии, методике экологического образования и воспитания детей разного возраста. Были отобраны, на наш взгляд, лучшие методики, созданные в Украине, в странах СНГ и дальнего зарубежья

(Европы и США). Мы принимали участие во многих семинарах и международных педагогических конференциях, посвященных этой проблеме. На основании изученного опыта, было решено создать собственный долгосрочный образовательный и одновременно экспериментальный проект «Зеленый лицей», который рассчитан на 11 летнее обучение и воспитание детей.

Проект реализуется в 3 этапа. Каждый этап проекта состоит из следующих блоков:

1) организационный – позволяет выявить экологические проблемы, сформировать у детей установку на их решение;

2) познавательный – формирует экологическое сознание;

3) познавательно-развлекательный – воспитывает эмоционально-ценностное отношение к природе;

4) практический – воспитывает социальную активность и формирует необходимые навыки предоставления помощи природе;

5) просветительский – создает условия для активного привлечения школьников к природоохранительному

просветительству сверстников и взрослых;

6) благотворительный – воспитывает гуманное отношение к людям и природе;

7) итоговый – позволяет удостовериться в значимости проведенной работы, подвести итоги, поставить новые цели.

1-й этап – ознакомительный: рассчитан на учащихся 2-4 классов.

Цель: дать детям в доступной и увлекательной форме элементарные знания о существующих в природе взаимосвязях и на этой основе сформировать навыки экологически грамотного и безопасного поведения.

Задачи: развитие сенсорики, художественно-эстетическое воспитание, анализ увиденного, развитие способностей у младших школьников чувственного восприятия окружающего мира.

Обучающие программы: «Мир, в котором я живу»; «Животные и растения рядом с нами».

2-й этап – познавательно-практический: рассчитан на учащихся 5-8 классов.

Цель: дать научные знания о природе и ее законах, развивать наблюдательность и элементарные навыки исследовательской работы, прививать бережное отношение к окружающему миру.

Задачи: развитие исследовательской активности; социализация детей: формирование умения общаться между собой, коллективно работать, общаться с природой.

Формы: выполнение исследовательских задач, экскурсии, экспедиции; работа в парах, малых группах, коллективная и общественно-полезная деятельность.

Обучающие программы: «Живая Земля»; «Юный краевед»;

3-й этап – научно-исследовательский, профориентационный: рассчитан на учащихся 9-11 классов.

Цель: практическое применение приобретенных научных знаний и навыков исследовательской работы, профориентация.

Формы: участие в олимпиадах, выполнение научных работ в МАН, индивидуальная работа учителей-биологов, преподавателей вузов с учениками.

Обучающие программы: «Исследователи природы»; «Краевед – исследователь»; «Школа экологического лидера».

Результаты проекта: «Зеленый лицей» начал свою деятельность в 2001 году, как внеклассную, кружковую работу на базе общеобразовательной школы № 18 г. Сумы и

предполагает сотрудничество с учителями биологии, преподавателями вузов и МАН.

Проект «Зеленый лицей» объединил традиционные и новые методы обучения и воспитания. Необычное соединение деятельности общественной организации (Детский независимый экологический центр «Романтик») и работы школьного кружка дает отличные результаты. Дети с раннего возраста начинают получать знания не только об окружающем их мире, о биологии животных и растений, о закономерностях и взаимосвязях

живой и неживой природы, но и получают возможность общения с ребятами – членами Экоцентра, которые старше их по возрасту и обучаются в других школах. Выпускники Экоцентра – студенты и аспиранты, а также молодые специалисты самых разных профессий – являются наставниками (воспитателями) младших членов Экоцентра и учащихся «Зеленого лица».

В «Зеленом лицее» работают: Булат Т.В. – руководитель «Зеленого лица», методист и основной педагог, Ильяшенко В.Ю. – педагог и руководитель многих проектов, в том числе и воспитательных, Булат Владимир, Фенота Марина, супруги Шаповал Оля и Сережа, супруги Чумак Стас и Яна, Булыжин Игорь,

Колобылин Дима, Суханов Виталий – все они воспитанники Экоцентра «Романтик» или выпускники «Зеленого лица» - сегодня являются воспитателями учащихся «Зеленого лица».

Теоретические знания, полученные на занятиях в «Лицее», дети применяют на практике, принимая участие в общественной работе (уход за проблемными территориями экологических троп «Я – сумчанин» и «Озеро Чеха – жемчужина Сум»), в экологических и природоохранных акциях («Сбережем первоцветы», «Уроки Чернобыля», «Мусорная эра», «Дети за альтернативную энергетику!», «Дерево моего детства», «Речка моего детства – Сумка» и др.), в походах и экспедициях, в летних экологических лагерях, которые проводят в детском экологическом центре «Романтик», что в значительной степени способствует раскрытию творческого потенциала детей, формирует их лидерские качества, помогает им самореализоваться.

Для работы с учащимися «Зеленого лица» нами был отремонтирован и оформлен в школе №18 кабинет экологии. Вместе с детьми собираем коллекционные, иллюстративные, информационные материалы. Оформляем стенгазету «Мы и природа». Кабинет оборудован магнитофоном, телевизором, видеомангитофоном, компьютером. Собрана большая видеотека о природе (более 100 видеофильмов и видеороликов). Нами разработана система интерактивной работы с видеофильмами. В 2008 году на базе «Зеленого лица» создан «Зеленый киноклуб» для детей среднего и старшего возраста, а также студентов. В «Киноклубе» мы проводим тематический просмотр фильмов с последующим обсуждением или дебатами. На протяжении 10 лет разрабатывалась оригинальная методика использования на занятиях экологических мультимедиа. На основе разработанного нами дидактического материала и анализа конечного результата работы с использованием

мультимедиа фильмов с экологической направленностью, в 2010 году нами было издано методическое пособие «Использование мультимедиа фильмов в экологическом воспитании и образовании детей». В пособии наряду с методикой представлены образцы нестандартных уроков и воспитательных мероприятий, а также экологических проектов. Это пособие получило высокую оценку со стороны методистов ГорОО, преподавателей кафедры педагогики Сумского педуниверситета им.А.С. Макаренко и учителей школ нашего города и области. В «Зеленом лице» собрана уникальная коллекция, которая насчитывает более двухсот мультимедиа фильмов.

Кабинет оборудован современной доской, которая выполняет две функции: 1) для демонстрации иллюстраций, графической информации и моделирования при помощи магнитных креплений; 2) на этой доске можно писать разноцветными фломастерами - это и более «экологично», чем писать мелом и более наглядно, красочно, с помощью цвета можно акцентировать внимание учащихся на записях, рисунках, схемах.

В кабинете есть мини лаборатория для выполнения лабораторных и исследовательских работ.

Собрана библиотека по экологии, педагогике, методике преподавания, детская литература о природе (более 150 наименований). В нашем кабинете экологии собраны программы по экообразованию, методики проведения исследовательских работ по биологии и экологии, сценарии проведения природоохранных мероприятий, праздников, дидактические игры по экообразованию и эковоспитанию. В экоцентре «Романтик» имеется необходимое для походов и экспедиций туристическое снаряжение.

Вместе с ребятами начали создавать уголок живой природы. Я считаю, что забота о живых растениях и животных, изучение их биологии, проводимые за ними наблюдения,

помогут решить те задачи, которые я ставлю в своих учебных программах.

Особое внимание я уделяю изучению экологических и природоохранных проблем нашего города. Большую работу мы проводим на созданной нами экологической тропе «Я – сумчанин», основные станции которой посвящены не только биологическим объектам, но и историческим. Мы уже собрали интересный материал по истории нашего города и о его выдающихся жителях и продолжаем работу над созданием второй экотропы «Озеро Чеха – жемчужина Сум». На наших экологических тропах проводятся не только экскурсии, но и занятия по биологическим предметам, по истории, географии, рисованию и т.д.

Существенной особенностью нашей работы с детьми является то, что у нас налажено сотрудничество с их родителями. Много мероприятий мы проводим совместно: родители и дети. Вместе отмечаем праздники, проводим дружеские встречи за круглым столом, часто родители присутствуют на уроках. Приятно, когда взрослые люди, папы и мамы, с увлечением выполняют задания учителя вместе со своими детьми и искренне радуются общим успехам. Многие из родителей являются нашими спонсорами. В нашем тандеме: «Романтик» - «Зеленый лицей» складываются добрые традиции и атмосфера взаимопонимания.

Занятия в «Зеленом лицее» проводятся по экспериментальным авторским программам. Преобладают интерактивные

методы обучения. Особое внимание уделяется развивающим играм на уроках. Главной целью экологических игр является психолого-педагогическая коррекция отношения учащихся к миру природы.

Мы часто используем выражение «общение с природой». Оно всегда несет положительную эмоциональную окраску, отражает установление особых психологических отношений между человеком и миром природы.

Общение, по определению, – двухсторонний процесс, а это значит, что, используя выражение «общение с природой», мы хотим подчеркнуть способность человека воспринимать и понимать некие сигналы, послания из мира природы, а также способность самого человека выражать свои чувства и мысли способом, доступным пониманию других видов живых существ. Экологические игры как раз и способствуют созданию особых возможностей для приобретения детьми психологического опыта общения с миром природы. На уроках и занятиях на природе мы используем уникальную методику, известную как «Глубинная экология». Нами были разработаны занятия и тренинги по глубинной экологии для молодежи и для детей разных возрастных категорий.

Занятия в «Зеленом лицее» не похожи одно на другое, всегда присутствует элемент неожиданности, сюрприза, праздника. Применяя различные педтехнологии, мы добиваемся того, что у детей появляется интерес к изучаемой теме, возможность проявить свои творческие способности и развить их, появляется осознание своей исключительности и значимости для общества, формируется экологическое мышление и понимание своей неотъемлемой принадлежности к миру природы.

Участие воспитанников «Зеленого лицея» в общественно-полезных мероприятиях, природоохранных акциях и конкурсах, где они занимают призовые места, подтверждает положительную результативность обучения учащихся в «Зеленом лицее».

Ганна Петрівна МАМЧИН
керівник осередку АДЕО "Легиони
Землі" в СЗШ №34 ім. М.
Шашкевича, вчитель біології

Екологічна освіта на уроках біології

Підвищення екологічної свідомості і культури громадян України в умовах надзвичайно складного економічного та екологічного становища має важливе загальнодержавне значення. Вона сприятиме розв'язанню соціально-економічних, екологічних і геополітичних проблем. Аналіз тенденцій глобальних, регіональних і локальних змін в природних екосистемах та біосфер загалом свідчить про нагальну потребу формування у молоді ґрунтовних екологічних знань, культури спілкування з природою, необхідних навичок раціонального природокористування. Україна в подальшій розбудові своєї державності орієнтується на основні принципи сталого розвитку, декларовані міжнародним співтовариством на конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку, які передбачають збалансування потреб суспільства й можливостей природи. Тому зрозуміло, визначальним фактором формування світогляду, орієнтованого на безпечний для довкілля розвиток, є якнайширша природоохоронна освіта з залученням усіх наявних можливостей.

Серед екологів, педагогів України утвердилася цілком справедлива думка: екологічна освіта і виховання – єдиний послідовний процес, він має

здійснюватися протягом усього життя людини на комплексній основі. Уже сьогодні для досягнення цієї мети використовують і офіційні установи освіти (дошкільні заклади, школи, технікуми, ВНЗ, курси підвищення кваліфікації фахівців), й інформаційні засоби (преса, радіо, телебачення, кіно, лекційна та виставкова діяльність тощо).

У школах України природоохоронна освіта і виховання здійснюються насамперед у процесі вивчення основ наук, предметів природознавчого і гуманітарного профілів – біології, географії, хімії. Історії. Це дає змогу учням ознайомитися з різними підходами й аспектами природоохоронної справи. У цілому в кожному розділі курсів біології послідовність вивчення взаємодії суспільства і природи включає п'ять етапів.

На першому етапі у школярів формуються мотиви необхідності і бажання, прагнення та інтерес до пізнання об'єктів, явищ живої природи і людини як природної істоти.

На другому етапі формуються екологічні проблеми як наслідок реальних протиріч між людським суспільством і живою природою. Пізнавальний інтерес на цьому етапі розвивається на основі дослідження діяльності людини як екологічного фактора, економічної і позаекономічної оцінок, початкової характеристики екологічних проблем і уявлень про прогнозування можливих змін у природних системах.

На третьому етапі розкриваються наукові основи оптимізації взаємодії людини і суспільства з екологічними системами на базі ідей охорони природи, керованої еволюції і перетворення біосфери у ноосферу.

На четвертому етапі досягається усвідомлення школярами історичних причин виникнення сучасних екологічних проблем, розглядаються шляхи їх розв'язання на основі міжнародного співробітництва.

П'ятий етап – практичний – є важливим у формуванні відповідального ставлення учнів до природи. На цьому етапі забезпечується реальний внесок школяра у справу охорони навколишньої природи, оволодіння нормами і правилами поведінки в природному середовищі.

Запропонована послідовність вивчення взаємозв'язків людини та природи дає можливість поглибити знання учнів за допомогою встановлення залежності між біосистемами і людською діяльністю, і, відповідно, сприяє розвитку екологічної культури особистості, мотивів охорони здоров'я людини, середовища його існування, зростання інтересу до екологічних проблем і потреб особистості, участі у їх розв'язанні.

При формуванні екологічної культури у школярів дуже важливо враховувати виховання національної свідомості, етнічно-екологічних аспектів природних особливостей рідного краю, роз'яснення ідей системності

всіх природних явищ, тісних зв'язків локальних і глобальних процесів, взаємозв'язків екосистем усіх рангів, важливої ролі законів збалансованості гармонії в природі.

Формування екологічної культури особистості виступає і метою і результатом екологічної освіти на уроках біології. І хоча остання здійснюється протягом усього життя людини. Саме шкільній екологічній освіті на цьому шляху відводиться одна з провідних ролей. Адже саме у школі учням пропонується найбільший обсяг відомостей з екологічних проблем (деякі з них у ході навчання стають знаннями), так і спектр виховних впливів різної ефективності з метою формування загальнолюдської культури, зокрема й екологічної.

Екологічна культура особистості складається з трьох взаємопов'язаних складових: екологічних знань, екологічних переконань, екологічної діяльності. Це визначає форми і методи діяльності, спрямовані на накопичення екологічних знань, формування екологічних переконань та необхідних умінь в умовах проведення уроків біології.

Перша складова – накопичення екологічних знань – передбачає: дослідження учнями на уроках біології досвіду природоохоронної роботи (анкети, інтерв'ю, бесіди, випуск, стінгазети з біології); оволодіння знаннями про екологічну ситуацію в Україні, Львові (бесіди, екскурсії, відеофільми); ознайомлення з традиціями культури природокористування нашого народу; оволодіння знаннями про охорону рослин та тварин міста, району (екопрогулянки, фітодизайн, збирання гербаріїв, оформлення екібан); зустрічі з вченими біологами, зоологами, екологічні вечори.

Друга складова – становлення екологічних переконань. Через диспути, обговорення, дискусії, конференції, утвердження власної позиції у класі, школі, за допомогою конкретних справ, пов'язаних з біологією, формується переконання в тому, що до природи треба ставитися відповідально,

берегти все живе; розв'язувати екологічні проблеми можна тільки спільними зусиллями, на основі знань законів природи.

Третя складова – екологічна діяльність – включає:

- природоохоронну діяльність (ведення щоденників спостереження за природою, догляд за кімнатними рослинами, клумбами біля школи, конкретна трудова діяльність під час екодесантів – розчищення парків, скверів мікрорайону); біологічна розвідка околиць, оформлення Червоної книги школи, прокладання екологічних стежок, польові ігри на природі «Як посадити сад», «Як розбити квітник»;
- пропагандистська діяльність: розповіді про природу рідного краю, проведення уроків біології з акцентами на те, що конкретно і як потрібно охороняти в природі; складання пам'яток, біологічних анкет, газет, інформаційних листівок; ведення біологічного щоденника;
- ігрові форми діяльності: конкурси і турніри на зразок КВК, конкурси-аукціони (на знання якої-небудь теми, пов'язаної з природою); науково-фантастичні проекти з охорони навколишнього середовища. турніри знавців біологів, конкурс розповідей про рослини, тварини; вікторини, ігри-екскурсії, пізнавальні екскурсії, наприклад «Лісова стежка» - гра на природі з зупинками «Змішаний ліс», «Мурашник», «Пташині голоси», «Як поводитися в лісі», пізнавальна гра «Лісові загадки», рольові ігри; прес-конференція – гра-бесіда знавців біології, свята «Лісовий карнавал», екомасовки.

Практика свідчить, що екологічне навчання на уроках біології не забезпечує становлення у школярів бережливого ставлення до природи. Недостатнє знання природних компонентів і їх взаємозв'язків робить школярів байдужими і безвідповідальними щодо навколишнього середовища, рослинного і тваринного світу. Вихід і з такого становища можливий за умови, якщо діти вивчатимуть природу не тільки на уроках біології, а також по інших предметах і шляхом безпосереднього контакту з навколишнім середовищем. Тому велика роль

у вирішенні цього питання належить екологізації всього навчального процесу а також навчальним екскурсіям.

Підсумки екологічної роботи можуть бути підбиті на біологічному конгресі школи: захист учнями наукових проектів. Конкурс на кращу газету з біології.

На необхідності формування в молодого покоління нового природо-центристського світогляду, екологічної культури, екологічно доцільного ставлення до природи багато уваги акцентується у педагогічних джерелах, законодавчих документах міністерства освіти України. Зміст предметів природничого циклу певною мірою екологізовано, школи проводять чимало екологічних заходів. Громадські екологічні організації залучають учнів до різних природоохоронних акцій. Виникає закономірне запитання, чому ж рівень екологічної культури школярів залишається досить низьким?

Однією з причин виникнення ситуації, що склалася є недостатнє усвідомлення вчителями, в тому числі і біології, механізмів формування екологічної культури, формалізм в організації та проведенні уроків. Він виявляється у таких найпоширеніших мінусах екологічної освіти школярів, як:

- алармізм, як засіб екологічної освіти – наслідки екологічних проблем подаються як жахливе майбутнє людства. Такий підхід визнано-науковцями безперспективним, адже дитина втрачає впевненість у своєму щасливому майбутньому. Що позбавляє її ініціативи, навіює страх;
- недостатньо чітка орієнтація вчителя на кінцевий результат при організації уроків біології. Для формування природоохоронної мотивації та усвідомлення школярами призначення даного уроку ефективним буде якомога ширше залучення учнів до їх підготовки та організації, а не тільки участі;
- авторитарний стиль вчителя у проведенні уроків біології: надмірний контроль діяльності учнів, нав'язування свої думки.

Найефективнішим буде таке екологічне виховання учнів. Яке максимально

наближається до їхньої життєдіяльності. Коли учні зможуть користуватися здобутими знаннями з біології в господарській діяльності побуті.

Сучасні школярі, на жаль, не навчені в повсякденній діяльності належно поводитися з позицій екологічної доцільності. Вони більше знаються в екологічних проблемах глобального характеру та їх наслідках для довкілля, але не пов'язують виникнення екологічних проблем зі своїм побутом, не

знають, які відходи є побутовими, як зменшити їх кількість та як вони розкладаються у природі. Дуже важливо наблизити екологічну освіту до повсякденного життя – сприяти усвідомленню школярами того, що розв'язання екологічних проблем залежить практично від поведінки та вчинків кожного там, де він живе, вчиться, працює. Водночас процес формування екологічної культури особистості має бути поступовим, безперервним і всеосяжним.

Наталія Євгенівна ГАЛИЦЬКА

Вчитель біології I категорії
загальноосвітньої школи
I – III ст. № 32 м. Херсон
2010 – 2011 н.р.

natalia_g_77@mail.ru

Агітбригада «Херсонці – за чисте місто!»

Мета: актуалізувати проблему існування твердих побутових відходів в місті Херсоні та Херсонській області; сприяти усвідомленню шляхів її розв'язання;

Обладнання: костюми, презентація про сміття міста.

Форма позакласного заходу: агітбригада

Методи: ігровий, словесний.

Підходи: діяльнісно-орієнтовний, креативний, особистісно – орієнтований.

Обладнання: макулатура, плакати, лопата, одяг.

Структура проведення: виступ перед учнями школи.

Провели: учні 8- Б, 7 - А класів.

Структура проведення

МУЗИКА

Учень 1. Природа нам, як рідний дім,
Вона усім, як мати

Учень 2. Щоб лад завжди був в домі тім,
Про це нам треба дбати

Учень 3. Іде весна і кличе нас

В поля теплом зігріті

Учень 4. Та знати треба повсякчас

Як слід й не слід чинити

Учень 5. Добрий день вам, любі друзі!

Всім шалено шлем привіт!

Учень 6. Щастя й радості бажаємо на многії літа!

Учень 7. Вас вітає екологічна агіткоманда
«Херсонці – за чисте місто!»

Учень 1. Ми славимо край наш чудовий!

Учень 2. На захист природи з нас кожен готовий

Учень 3. Наш девіз (*усі разом*): «Давайте діяти разом!!!»

Учень 4. Херсон – це місто спогадів моїх
Дитинство тут щасливо пролітає

Учень 5. І спогади прикрашені мої
Природою краси, що не згасає

Учень 6. Херсон – це місто зелені, птахів
Яких весна, привітно зустрічає

Учень 7. Тут стільки сонця , радості, тепла
Що місця кращого Я на землі не знаю!

Учень 1. Увага! Увага! Увага! Ми – агіткоманда
– б'ємо тривогу!

Учень 2. На жаль, не всі вміють шанувати
природу! На території Херсонщини
розміщений полігон сміттєзвалища в районі
Степанівських кар'єрів.

Учень 3. Щороку твердих побутових відходів в
Херсонській області накопичується близько 409
тисяч тонн.

Учень 4. Близько 662 га землі в Херсонській
області зайнято під смітниками.

Учень 5. Замість того, щоб приносити
прибуток країні, млн.. тон відходів отруюють
землю, воду, повітря.

Учень 6. На кожного мешканця міста на рік
припадає 200 кг. твердих побутових відходів.

Учень 7. Вашій увазі представляємо сценку
«Найбільше виробництво у світі – це
виробництво відходів»

Герої: 1.Старий журнал ; 2. Пластикові
бутлики ; 3. Зношений одяг ;4. Харчові відходи
; 5. Поліетиленові матеріали ; 6. Бактерія
Гниття ;7. Людина .

Учень 1. (За кулісами) Зібралися якось на
звалищі сміття різні види відходів (сумно
виходять під музику на сцену) та заводять
бесіду:

ЖУРНАЛ: Ехе-хе (зітхає), а раніше я був дуже
цікавеньким, новеньким, мене купували в
магазині, читали у колі з друзями, а зараз Я ось
тут – серед купи сміття (показує на компанію).

ПЛАСТИКОВА БУТИЛКА: А я, взагалі,
випадково попала сюди, мене людина
тримала в своїх руках усього декілька хвилин –
смачно випила воду – і , і я вже
тут.....(засмучено).

ОДЯГ: О-о-о-о Я, а Я, була красою вечора , всім
подобалась «Яка гарна сукня!!» А зараз я стала
не модною , не потрібною своїй хазяйці.....

ХАРЧОВІ ВІДХОДИ: Що ви! От Я донедавна
прикрашав святковий стіл: ковбаска, салатик, а
що не доїли - все викинули у відро у сміття.
Ще ось частинки залишилися...

П.МАТЕРІАЛ: А нас в магазині пропонують
задарма!! Загортають усе: молоко, масло,

навіть мило, шампунь. І що – Людина принесла
додому – і одразу ж у сміття. А за що???

*Ходять під музику в засмучені. Під музику
з'являється Бактерія Гниття.*

БАКТЕРІЯ: Я – Я його величність – Бактерія
Гниття роду Мікрококкус! Розповсюджена у
бруді, пилу, ґрунті, повітрі, стійка до
висушування та нагрівання! Ви потрапили у мій
полон! (стрічкою намагається їх об'єднати).
Ха –ха- ха!!!!

А чи відомо тобі, Папір (звертається до нього),
що у моєму Царстві Сміття – Ти складаєш
Перше місце – 41%.

ЖУРНАЛ: Ні , цього не може бути, я ще
потрібний людині! Ой, Лихо! Папір
розкладається в ґрунті вже через 2 а то і 10
років. Допоможіть!

БАКТЕРІЯ: А чи відомо тобі, Харчові відходи,
що у мене ти складаєш 21%.

ХАРЧОВІ ВІДХОДИ: Я не вірю тобі!

БАКТЕРІЯ: Можеш не вірити, АЛЕ..... Зростає
кількість населення! Це факт? (звертається до
Одягу)

ОДЯГ: Факт! Людина купує занадто товарів, що
перетворюється на сміття.

БАКТЕРІЯ: Змінюється спосіб життя. Це факт?
(звертається до П. Матеріалу)

П.МАТЕРІАЛ: Факт! Збільшується кількість
пакувальних матеріалів. Поліетиленові
матеріали розкладаються в ґрунті тільки через
400 років!

ПЛАСТИКОВА БУТИЛКА: А пластикові пляшки
перегнивають аж 150 років!!!

Всі: ЛЮДИНО СХАМЕНИСЬ!!!

БАКТЕРІЯ: У Херсоні живе близько 400 тис
людей, і всі вони потребують їжі, води і чим
більше вони використовують товарів та речей,
тим більше залишають відходів. А значить всі
ви залишаєтеся у моєму полоні!!!(бігає
навколо гурту сміття, завмерли).

ЛЮДИНА: (виходить із-за куліс)

Я звичайна людина і хочу сказати,
Що все це сміття ми десь маєм прибрати
І мусимо кожен ми сил приложити
Щоб якнайменше довкола смітити,
Бо стане Херсон – велетенський смітник
А все те, що мусимо десь викидати,
Ми можемо з користю переробляти,

Херсонці – вставляймо на захист природи,
Зробіть наше місто чистим довкола!!!
Звертаю увагу на молодь сучасну,
Згуртуємось до купи та станемо рясно,
Зберемо сміття, і покажемо всім,
Як треба пишатись Херсоном своїм!!!
(виступ відбувається на фоні презентації про сміття міста)

Учень 7. Людина. Стоп! Досить! Схаменіться молодь! Невже ми з вами, юне покоління, не зупинимо свавілля. Перешкоди не можуть виправдовувати бездіяльність, а навпаки стимулювати пошук нових шляхів розв'язання.

Всі виходять: МИ ЗА ПЕРЕРОВКУ СМІТТЯ!!!

БАКТЕРІЯ: А я можу вам допомогти!!!

Учень 7. Як?

Учень 1. Саме бактерія роду Мікрококкус є незамінна при переробці сміття – його розкладання та компостування за нестачі кисню.

Учень 3. Різне сміття, змішане в одному пакунку ніякої цінності не представляє. Але правильно розсортовані відходи, можуть стати цінною сировиною.

Учень 2. У вас залишилися газети, журнали – дізнайтеся про пункт прийому макулатури! Здавай макулатуру до приймальних пунктів! (в одній руці плакат – в іншій макулатура).

Учень 4. З харчових відходів приготуй компост! (імітація компосту)

Учень 5. Використовуй полотняні торбинки замість поліетиленових пакетів (демонстрація)

Учень 6. Подаруй! Продай! Роздай! Старі речі іншим людям – одяг отримає нове життя!

Всі разом: ВІДХОДИ – У ДОХОДИ!

Учень 1. Одна тонна зібраних окремо паперу,

Учень 2. Пластику,

Учень 3. Металу,

Учень 4. Скла

Учень 5. Зберігає 13 дерев, 32 літри води, 3 кілограми нафти

Учень 6. 4100 кВт/год. Електроенергії

Учень 7. Приблизно стільки ж енергії потрібно, щоб у Твоїй домівці цілих 1,5 року горіло світло та працював телевізор.

ПІСНЯ – (Бережи природу!!!) **ТАНОК**

Учень 1. Учись любити все навколо себе:

Траву і квіти, кущик, деревце,

Учень 2. Жучка і пташку, і блакитне небо,
І синьооке, чисте джерельце

Учень 3. Усе прийшло на світ, щоб жити
Щоб дарувати радість і красу,

Учень 4. Учися дивуватись і любити
Чистеньку, мов перлиночку, росу

Учень 5. Поглянь на світ – це дивовижна казка,
А квіти, це мабуть душа Землі

Учень 6. Яка Земля! Чарівна, пречудова
Вона нам Мати, ми її дитя

Учень 7. Летить на Землю весняна обнова,
Бурлить, вирує на Землі життя!!!

(на тлі музики зникають).

Ірина Вікторівна СТАРОВА,
Заместитель директора ЗУВК
№19, Координатор проектов
ДЮОО «Республика Мечта»

Чтобы много было

На протяжении последних 8 лет одной из важнейших составляющих моей работы, как заместителя директора, курирующего воспитательный процесс на филиале № 3 ЗУВК № 19, является экологическое воспитание. С 1995 г. экологическое воспитание стало приоритетным направлением в работе дошкольного учреждения № 275, на базе которого сегодня работает начальная и средняя школа. Воспитатели, под руководством заведующей Альбрехт Л.Н., участвовали в апробации первых в городе программ экологического развития дошкольников, создали собственную программу, которая является действующей и сегодня. Их опыт стал той базой, с которой можно и нужно было начинать работать дальше в системе непрерывного развития каждого воспитанника школы-комплекса.

После включения учреждения в состав ЗУВК № 19 было принято решение определить экологическое направление как приоритетное в воспитательном процессе. Многие из сегодняшних традиций родились еще в «садииковскую» эпоху, например, традиция проведения Дня Земли. Каждый год именно этот праздник подводит итог всей огромной работе, которая ведется всеми участниками учебно-воспитательного процесса. За этим ярким действием скрыта кропотливая каждодневная работа по формированию «хомо экологикуса», человека новой эпохи, а значит мыслящего экологически. Мое глубокое убеждение в том, что именно дети, которым предстоит жить в мире, оставленном нами – взрослыми, могут и должны спасти

судьбу нашей планеты. К сожалению, именно от взрослых, выросших в атмосфере полуправды об истинном состоянии дел в окружающей среде, зависит то, как мы это новое мировоззрение будем формировать. Именно поэтому робкие попытки ввести экологию, как учебный предмет на региональном уровне в Запорожской и других областях Украины уже воспринимаются, как победа. Мне кажется, что современное министерство образования не понимает того, что экологическое воспитание давно уже необходимо заменить системой экологического образования, наполнив экологическим содержанием большинство, если не все предметы наших учебных программ. Темпы разрушения планеты сегодня таковы, что Земля не успевает восстанавливаться, и у нас просто нет времени. Именно дети понимают это лучше всего. Когда они слышат цифры, которые свидетельствуют о скорости и необратимости процессов уничтожения видов, в их глазах появляется что-то большее, чем просто осмысление простых фактов. Беда современной школы в том, что экологическое воспитание оставлено в руках отдельных энтузиастов, которым приходится использовать те небольшие возможности, которые предоставляет воспитательный план стандартной школы.

В ЗУВК № 19 таких энтузиастов оказалось, видимо больше, чем в среднестатистической школе. И в первую очередь это коллектив воспитателей филиала № 3. Среди них есть настоящие энтузиасты своего дела. Это

Грицаенко Л.И. и Чухрай Ю.В., для которых характерно умение зажечь и повести за собой и детей и родителей. Экологические занятия и опыты, проект «Папа, мама, я - экологическая семья», конкурсы поделок и высадка растений на территории школы, - вот только малая толика дел этих людей. Неоднократно опыт экологического воспитания представлялся на самых разнообразных уровнях в виде выставок, семинаров, открытых мероприятий. Так 3 декабря 2010 г., в рамках проверки Запорожским городским отделом образования школ Шевченковского района, на базе филиала № 3 ЗУВК № 19 был представлен опыт работы школы-комплекса по экологическому воспитанию. Оценки специалистов были получены самые высокие, особенно удивил объем, разнообразие и креативность накопленного фактического материал.

Работа по экологическому воспитанию на филиале № 3 всегда начинается с диагностики. В начале года все ученики тестируются на уровень экологической культуры, что позволяет определить пробелы и выявить проблемы, над которыми предстоит работать. Затем экологические мероприятия вносятся в воспитательный план филиала и каждого из педагогов. А дальше остается только следить за тем, сколько творчества проявляют воспитатели и учителя в реализации поставленных задач.

За прошедшие годы к работе по формированию современного экологически сознательного человека постепенно подключились начальная школа, среднее и старшее звено филиала № 3. Постепенно экологическое воспитание, благодаря деятельности детской общественной экологической организации «Республика Мечта» (руководитель - Елькин А.В.) стало важной частью воспитательного процесса всего комплекса. Разработаны и активно осуществляется - управленческий аспект данной технологии, собственная система методической работы с педагогами. За годы работы собрана богатейшая методическая база, которая включает экологическую

библиотеку и фильмотеку, банк сценариев и экологических игр. Дети находятся в обстановке постоянного присутствия живой природы, благодаря живым уголкам, уголкам природы, тематическим стендам в каждой группе и классе. Воспитанники и ученики школы участвуют в разнообразных формах экологической деятельности – творческих конкурсах, месячниках, неделях экологии, трудовых акциях.

Среди интереснейших находок Запорожского учебно-воспитательного комплекса № 19 – создание Малой экологической тропы вокруг здания по ул. Микояна д.6а. Идея тропы не нова, но в условиях городской школы слабо осуществима. Поэтому после изучения растительности на пришкольной территории, было принято решение создать маршрут, который привлеч бы внимание детей к деревьям и кустарникам, мимо которых они проходят каждый день. Автором и руководителем проекта стала учительница биологии Михайлова В.В.. Сегодня на тропе работает уже второе поколение экскурсоводов, разработано и действует 7 остановок. Экскурсии для воспитанников дошкольного отделения и школьников проводят сами дети, ученики 8 класса, которые занимаются в экологическом кружке (руководитель Приходько В.И.) Интересно, что материал об отобранных растениях собирали всей школой, а перерабатывали в краткие интересные рассказы самостоятельно. Сегодня маршрутом прошло большинство учеников комплекса и трудно сказать, что их удивляет больше – информация или то, с какой легкостью ее преподносят их почти сверстники.

Описать в одной статье все разнообразие проводимых мероприятий очень трудно. В этом году в рамках экомарафона «Планета Земля – территория Мечты» ученики защищали собственные компьютерные презентации, газеты и плакаты, писали стихи о природе и исполняли песни. Огромный интерес вызвал показ костюмов из вторичного сырья, которому могли позавидовать

Миланские подиумы. Для детей были продемонстрированы фильмы об океане в 3D формате, проведены конкурсы сочинений и рисунков. Но самое главное – дети приняли участие в практических акциях – высаживали березы и рябины, кусты калины и роз, убирали свалки, обкапывали деревья. Каждый из них получил возможность прикоснуться к природе руками и сердцем. Может поэтому на вопрос, заданный воспитаннику средней группы -

зачем вы с папами садили деревья, журналисты проекта «ВМ-НФ» из 5 класса получили очень мудрый ответ: «чтобы много было!».

С каждым годом наши усилия меняют души детей, а значит, будущее нашей планеты попадет в куда более надежные, чем наши руки. Будем надеяться, и продолжать работать.

Андрей Вячеславович ЕЛЬКИН,
ДЮОО «Республика МЕЧТА»

Солнце уже восходит для нас

Энергетический кризис сотрясает мир экономическим дисбалансом и проявляющимися повсеместно печальными настроениями. Его первые признаки дали о себе знать именно тогда, когда тема грядущего тотального дефицита энергоресурсов и реальной стоимости на энергоносители как бы вдруг обнаружилась и заслуженно переместилась из узкоспециальной научной литературы и бизнес сводок на первые полосы чуть ли ни всех газет. Сегодня СМИ уделяют должное внимание этой актуальной теме о первоочередной для современной цивилизации потребности – о проблеме энергетического обеспечения жизнедеятельности сообществ. Краткий вывод всех информационных кампаний можно сделать такой: закончилась эра неограниченного расходования ископаемых источников энергии. Причем закончилась она для всех, и для богатых, энергетически пока обеспеченных стран тоже.

Но так ли всё плохо в мире, где всё пронизано энергией, и сам этот мир лишь только на первый взгляд - материя, а в глобальном понимании - сплошная энергия? Не удивительно, что наш взор всё чаще устремляется в сторону солнца, которое с неизменной преданностью будет и дальше дарить нам свои рассветы.

На память приходит жаркий июньский день в городе Беркли (в знаменитом Калифорнийском Университете). В этот день я в составе делегации лидеров молодёжных экологических организаций Украины из Запорожья, Севастополя, Луганской области, Симферополя, Закарпатья, Тернопольской области, Харькова, Киева и других регионов присутствовал на презентации Калифорнийской образовательной программы для молодёжи «Восходящее солнце».

«Восходящее солнце» - это неправительственная организация, которая была основана в 1994 году. Силами этой молодежной организации с целью пропаганды энергосбережения в быту и для внедрения образовательных программ по вопросам

возобновляемой энергии и технологий энергосбережения осуществляется комплекс эффективных мероприятий. В штат специалистов центра входят молодые люди в возрасте от 14 до 22 лет. Это – школьники и студенты местных учебных заведений. Чтобы начать активную деятельность они предварительно проходят подготовительные курсы, овладевают навыками прямого и телефонного общения с потенциальными клиентами, овладевают необходимыми компьютерными программами, изучают теорию энергосбережения. В их обязанности входит посещение жилых домов, проведение аудита энергосбережения в квартирах, разъяснение результатов аудита и демонтаж старого, и установка нового оборудования. Это - экономные головки для душа и краны для кухонных раковин, катушки с веревкой для сушки белья и люминесцентные лампы. Такие услуги уменьшают потребление электроэнергии, газа и воды, и благодаря городским властям являются бесплатными для квартиросъемщиков и владельцев домов. Так только за лето прошлого года благодаря финансированию трех крупных компаний – поставщиков воды удалось принять на работу 165 молодых специалистов и обслужить около 3000 домов. И вот результаты за непродолжительный период: 34000 ламп, 1500 душевых головок, 3770 генераторов, 800 катушек для сушки белья, 750 торшерных ламп. Все это позволило сэкономить 1000000 квт/час энергии.

Для более сложных строительных работ организация привлекает специалистов – профессионалов. Они утепляют крыши и стены домов, используя при этом безопасные для здоровья и поддающиеся утилизации материалы. Муниципальные власти предоставили центру право регистрации жителей в программе CARE, которая предлагает 20 %-ную скидку на ежемесячные счета за потребление газа и электричества при условии эффективного внедрения энергосберегающих технологий. Данная программа успешно работает в Беркли,

Олбани, Северном Окленде, Ричмонде и других городах округа Контра Коста.

Образовательное направление центра «Восходящее солнце» предусматривает проведение семинаров по использованию солнечной энергии и по энергосберегающим технологиям. Семинары ориентированы на ознакомление с практикой использования солнечной и термальной энергии, на овладение навыками в области возобновляемой энергии. Подготовленные молодые специалисты проходят практику на трех уровнях: ученики работают в качестве помощников в младших и средних классах средней школы, студенты проектируют и осуществляют солнечные разработки в общественных местах и участвуют в модернизации устаревшего с точки зрения энергосбережения оборудования. Участвуя в программе, молодые люди имеют возможность не только получить практический опыт при монтаже солнечных батарей, экономных ламп и сантехнических узлов, но и, выполняя работы в жилых домах, получать денежное вознаграждение. Финансирование проектов «Восходящего солнца» предусматривает материальную заинтересованность молодых людей. Волонтеры школьного возраста рассказали нам, что этим летом, чтобы заработать деньги, предпочли времяпрепровождению на калифорнийских пляжах и другим видам отдыха работу в организации.

В свою очередь представители «Восходящего солнца» проявили заинтересованность проектами Украинских

организаций. Между участниками встречи состоялся обмен мнениями относительно перспектив развития энергосберегающих технологий и их роли в решении глобальных экологических проблем.

Общественное движение Украины не остается безучастным в отношении внедрения энергосберегающих технологий и соответствующих образовательных программ. Можно сказать, что идея безопасной энергии повсеместно проникает в самые разные сферы деятельности людей. Так в Запорожье Ассоциацией «Экологическое образование» успешно реализован проект Татьяны Васильевой «Энергетические офис – Мы выбираем будущее!», о чем было сообщено на состоявшейся в офисе «Восходящее солнце» встрече.

Как важно, чтобы солнце восходило не только на горизонте, но и в наших умах и в наших делах. Как важно, чтобы все мы почувствовали свою принадлежность к «Восходящему солнцу». Ведь если каждый начнет действовать, и даже в мелочах заботиться о всеобщей энергетической безопасности, то вполне вероятно, что нам удастся сохранить привычный мир как можно дольше. А там, глядишь, и наука шагнёт вперед! И наши потомки скажут нам «Спасибо!»

В публикации использованы фотографии Андрея ЕЛЬКИНА. Узнать больше о молодежной организации «Восходящее солнце»: <http://www.risingsunenergy.org/>
© Copyright: Андрей Елькин,
Свидетельство о публикации №290827121

«Вестник Мечты» - периодическое издание Детско-юношеской общественной организации «Республика Мечта» ЗУВК № 19. Специальный выпуск № 2 – сборник статей участников семинаров проекта «Экологическое образование для устойчивого развития». Главный редактор: **Андрей ЕЛЬКИН**. Редакционный совет выпуска: **Татьяна ВАСИЛЬЕВА, Александр БАГИН, Римма АГЕЙКИНА, Лариса ВАСИЛЕНКО, Владимир ПРИСТУПА, Татьяна БУЛАТ**. Все работы по созданию сборника осуществлены на волонтерской основе. Авторы предоставили материалы, не получая гонораров. Тиражирование этого выпуска стало возможным благодаря финансовой поддержке **Международного фонда «ВОЗРОЖДЕНИЕ»**. Данный выпуск (№ 44) как и все предыдущие и последующие выпуски «ВЕСТНИКА МЕЧТЫ» могут распространяться только бесплатно. Содержание выпуска не отражает взгляды МФ «Возрождение». Ответственность за содержание выпуска несёт исключительно редакционный совет проекта.

Адрес редакции: Военстрой, 13, г. Запорожье, Украина, 69013. Телефон: 0955019140, respublika64@mail.ru Официальный сайт периодического издания: www.rm.pp.net.ua

24 марта и 11 апреля 2011 г. в городах Сумы и Львов
состоялись семинары «Экологическое образование
для сбалансированного развития Украины»

